

V. Kozma

PERSON AS SUBJECT of POLITICS

The article analyzes the nature and content of political socialization as a socio-historical phenomenon. A brief overview of the basic scientific concepts and existing theories of socialization. The importance of political studies the personal aspect of the socialization process. Particular attention is paid to the issues related to the interpretation and understanding of the concepts of political socialization and politicization. On the basis of sociological research shows the degree of politicization of Ukrainian society.

Since the second half of the twentieth century the problem of political socialization is actively used for system analysis of different political phenomena and events. However, almost unexplored is the personal aspect of the socialization process, are open questions related to changes occurring in the structure of the personality. For complete objectivity, it should be noted that such studies are conducted, but most of them are focused on the study of biological or psychological and behavioral changes. The main focus of modern political science research focuses on the study of personality in the system of relations "man-power", "man-politics."

Political Socialization is part of the multifaceted process in which there are reproduction and further development of political structures and relationships, and the development of social and political qualities of that support and implement these relationships in his life.

The politicization of consciousness is one of the most controversial topics in the study of the phenomenon of politicization. We believe there is a direct correlation between efficient and good governance and the degree of politicization of the mass consciousness of citizens. The higher the efficiency of public administration politicization of the lower stupa and vice versa.

Keywords: *personality, socialization, political socialization, politicization, freedom, individuality.*

УДК 342.9:383:681.3

М.О. Кужельний

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА КОНЦЕПТУАЛЬНОГО ІЗОЛЯЦІОНІЗМУ У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ

У статті аналізуються теоретико-методологічні і концептуальні засади досліджень українських авторів із проблем формування зовнішньої інформаційної політики України. Встановлюються провідні досліджувані теми та ідеї які лежать у основі їх розвитку. Доводиться, що у вітчизняному академічному дискурсі щодо зовнішньої інформаційної політики України утвердилися погляди, які можуть бути визначені як "ізоляціоністські". Тематико-проблемне поле вітчизняних досліджень із державної інформаційної політики формується із чотирьох домінуючих, слабо пов'язаних між собою ліній: це проблематики розвитку масових комунікацій, національної безпеки, маніпулювання інформацією, європейської інтеграції та іміджевого позиціонування країни. Питання національної безпеки у інформаційній сфері на думку автора є абсолютно домінуючими у тематиці інформаційної політики; у той час як тематика інформаційної складової європейської інтеграції є практично самодостатньою та не виходить за межі питань внутрішньої інформаційної політики (завдань переконання української аудиторії). Сприятливий зовнішній імідж розглядається як самодостатня мета зовнішньої політики й умова забезпечення сприятливого інвестиційного клімату. Особливістю наукової методології вітчизняних досліджень є не артикульоване уявлення про "лінійний" характер сприйняття

інформації аудиторією. Тобто існує переконання, що аудиторія сприймає інформацію такою “якою вона є” або якої її сприймає той, хто виступає її джерелом. Сучасні концепції формування суспільної думки, рівно як і концепції соціальної психології у дослідженнях як правило не використовуються. Фактично, іміджева політика із концептуальної точки зору є синонімом пасивного інформування. У цілому і як наслідок, особливостями концептуальних засад зовнішньої інформаційної політики України є відмова від суб’єктності України у зовнішньому політичному просторі, уявлення про закритість національного інформаційного простору, обмеження інструментарію. На думку автора, дані положення не відповідають реальному стану національної інформаційної політики та потребам національної дипломатії. Автор відстоює думку, що зовнішня інформаційна політика України має формуватися у рамках стратегій “дипломатії повного спектру” та бути активним засобом впливу на зовнішнє середовище.

Ключові слова: зовнішня інформаційна політика, Україна, ізоляціонізм.

Розвиток інформаційного суспільства у світі вносить зміни у ті умови, у яких формується зовнішня політика держав. Значення зовнішньої інформаційної політики зростає, що може пояснюватися двома чинниками: ущільненням та інтернаціоналізацією зовнішніх інформаційних обмінів та демократизацією політичних систем країн світу. Сучасне суспільство є інформаційним та масовим. Отже, вплив на його громадську думку стає усе більш вагомим важелем зовнішньої політики, для чого вона використовує увесь спектр інструментів. Ці інструменти традиційно поділяються на чотири групи: політичні (дипломатичні), економічні, військові, “символьні” [34, с. 371]. Усі чотири групи інструментів є здатними впливати на громадську думку, і особливістю сучасності є те, що їх комбінований вплив спрямовують часто маючи на увазі досягнення саме цієї мети як першочергової. Це сприяє виконанню відомої стратегії Сунь Цзи “найкраща війна – розбити замисли противника” [32, с. 82], що у широкому сенсі можна розуміти як створення таких політичних умов у двосторонніх відносинах, які забезпечують досягнення власних цілей без прямого зіткнення. Тим не менше, провідної ролі набуває власне “символьна” (інформаційна) сфера, дії у якій є предметом зовнішньої інформаційної політики. Використання засобів зовнішньої інформаційної політики потребує розуміння механізмів їх впливу на суспільство, а також здатності упроваджувати їх у рамках ефективної зовнішньополітичної стратегії.

У сучасній теорії зовнішньої політики усвідомлення зростання значення впливу на громадську думку покликали створення концепцій щодо інтегрованого впливу на неї, у якій переважна увага зосереджується на роботі із інструментами інформування. Слід акцентувати появу концепцій “м’якої сили” Дж. Ная [37], “інформаційних операцій”, “повноспектрової дипломатії” та “інтегрованих стратегій” Дж. Ленцовскі [36] та ін. Широкого дослідження проблеми зовнішньої інформаційної політики набули в Україні.

Проблема зовнішньої інформаційної політики є складною у тому сенсі, що її розгляд потребує залучення інформації із досить широкого кола питань, починаючи від окремих аспектів розвитку інформаційно-комунікаційної сфери суспільства, дипломатії і зовнішньої політики, ЗМІ і закінчуючи спеціалізованими галузями соціальної психології і теорії комунікацій. В вітчизняній історіографії існує велика кількість праць, які охоплюють окремі пов’язані із зовнішньою інформаційною політикою тематичні розділи.

Зокрема, тут слід згадати Київську школу глобалістики і міжнародних комунікацій, дослідниками якої створені ґрунтовні праці із сучасних тенденцій розвитку міжнародної інформаційно-комунікаційної сфери у тематичних розрізах глобалізації (О. Г. Білорус [6]), теорії комунікацій (О. В. Зернецька, Г. Г. Почепцов, В. В. Різун [13; 28; 30]),

міжнародних інформаційних відносин (Є. А. Макаренко [18]), інформаційного розвитку України (О. П. Дубас [10]), інформаційної безпеки та інформаційних війн (М.А. Ожеван, Г.Г. Почепцов [21; 27]), ЗМІ (вплив соціальних медіа на здійснення зовнішньої політики провідними державами світу розглянутий у ґрунтовній монографії М.О. Пипченка [26]) європейської інтеграції (Л. В. Губерський, Є. А. Макаренко, М.М. Рижиков [14; 19]). У тому числі низка аналітичних доповідей Національного інституту стратегічних досліджень (НІСД) [11; 12] та ін.

Обставини військово-політичного конфлікту із РФ актуалізували обговорення проблеми внутрішньої та зовнішньої інформаційної політики у експертному середовищі. Було створено Міністерство інформаційної політики. Окремого розділу “Інформаційна політика: відповідь на виклики гібридної війни” присвячено у Аналітичній доповіді до Щорічного Послання Президента України у 2016 році [1, с. 189-223]. Спеціального дослідження, як у Україні, так у іноземній літературі, набуває напрям вивчення інформаційних впливів у рамках так званого “гібридного конфлікту” [17; 35]. Проте, робіт, які б узагальнювали окремі часткові питання й створювали підвалини концепції зовнішньої інформаційної політики, є порівняно небагато. У світлі останніх подій, які виявляють обмеженість інструментарію вітчизняної зовнішньої політики, постає питання щодо готовності вітчизняного академічного і експертного товариства створювати адекватну стратегію зовнішнього впливу, яка включала б інструменти інформаційної політики.

Метою статті є аналіз вітчизняних концепцій зовнішньої інформаційної політики.

Аналіз змісту досліджень та тематичної структури вітчизняної історіографії дозволяє зробити висновок, що у вітчизняному науковому дискурсі щодо інформаційної політики України присутні спільні підходи. Можна казати про наявність певної парадигми зовнішньої інформаційної політики, яка поділяється переважною більшістю українських науковців, і яка представлена, наприклад у авторитетному виданні “Інформаційна політика України: європейський контекст” (2007 р.) [14]. Її характеристичними рисами є:

- сконцентрованість на національній, внутрішній інформаційній політики, парадоксальним чином внутрішня інформаційна політика мислиться як продовження зовнішньої, а не навпаки;
- домінування тематики європейської інтеграції як завдання інтеграції національної інформаційної сфери до європейського простору;
- творення іміджу країни як основний досліджуваний напрям зовнішньої інформаційної політики;
- зовнішня інформаційна політика мислиться як політика міжнародних організацій і міждержавних об'єднань.

Зміни у доктринальних основах здійснення зовнішньої інформаційної політики відбуваються із 2014 р. Нові цілі зовнішньої політики зосереджуються на цілісному та внутрішньо логічному комплексі пріоритетів: забезпечення національної безпеки, позиціонування України у світі, розвиток регіонального співробітництва. Відповідно, завдання інформаційної політики знаходять відображення у програмних документах та акцентуються. Завдання входження України у світовий інформаційний простір потребує дій на основі Стратегії інформаційної політики, розвитку іномовлення, посилення культурної присутності у світі [2, с. 121-135].

Аналіз вітчизняних досліджень із проблем державної інформаційної політики дозволяє представити її тематичне поле у наступному вигляді (рис. 1).

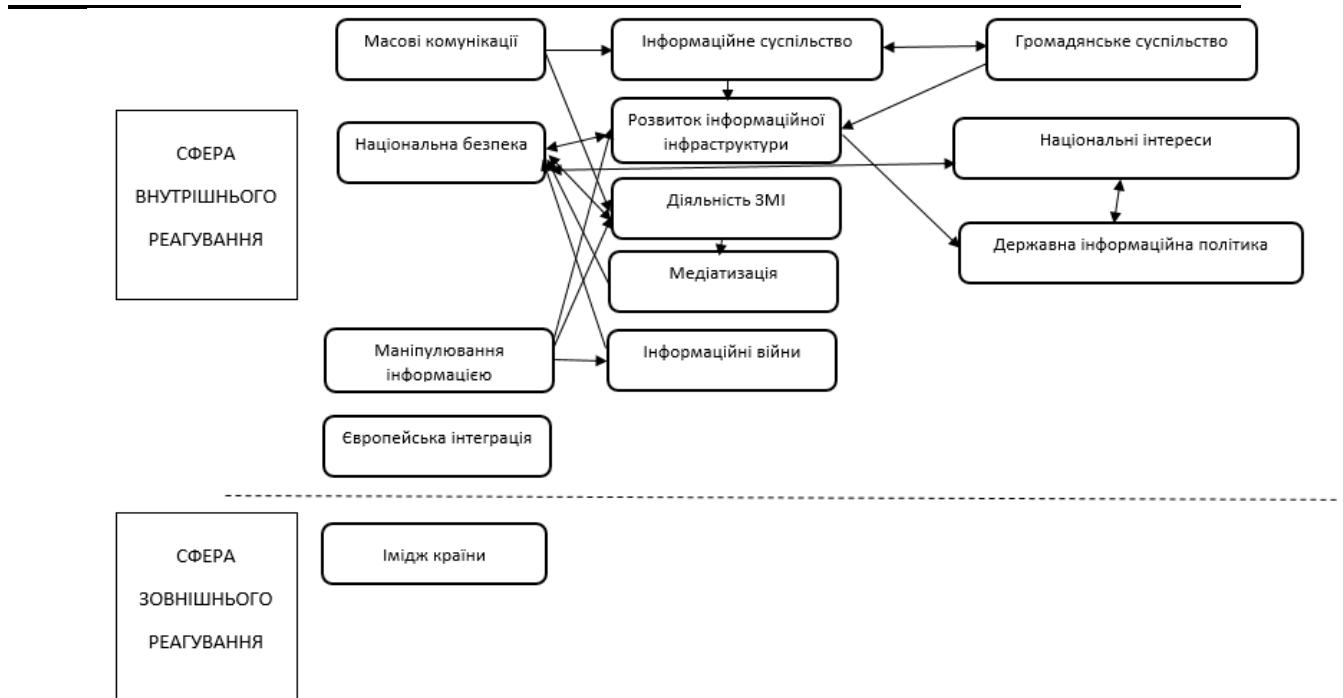

Рисунок 1. Тематико-проблемне поле вітчизняних досліджень із державної інформаційної політики

Як бачимо, тематичне поле формується із чотирьох домінуючих проблемних ліній: це проблематика розвитку масових комунікацій, національної безпеки, маніпулювання інформацією, європейської інтеграції та іміджевого позиціонування країни. Проблема розвитку масових комунікацій розглядається переважно у контексті формування інформаційного суспільства та громадянського суспільства. Зв'язок інформаційного і громадянського суспільств виявляється у розширенні можливостей, які інформаційні технології надають щодо поглиблення демократичних процедур та збільшення прозорості державних інституцій. Це обумовлює актуальність розвитку відповідної інфраструктури, створення “електронної держави” тощо. Розвиток інформаційної інфраструктури є умовою прогресу інформаційного суспільства [7; 8; 20; 22].

Питання національної безпеки у інформаційній сфері на наш погляд є абсолютно домінуючими у тематиці інформаційної політики. Концепт національної безпеки у вітчизняній академічній думці є тісно пов'язаним із доктриною національних інтересів й визначальним щодо державної інформаційної політики. Забезпечення інформаційної безпеки є основною метою державної інформаційної політики. Умовою забезпечення національної безпеки у інформаційній сфері мислиться державне регулювання розвитку інформаційної інфраструктури, забезпечення технічної безпеки електронних систем і комунікацій, обмеження можливостей щодо шкідливого “інформаційно-психологічного” впливу. Це дозволяє вести мову про державну інформаційну політику у категоріях управління інформаційною сферою [31].

Проблема маніпулювання інформацією є основою щодо аналізу концепту інформаційних війн. В ґрунтовних дослідженнях Г. Г. Почепцова, М. А. Ожевана та ін. розглядаються технології інформаційного впливу на суспільство, де переважна роль відводиться ЗМІ. ЗМІ таким чином, розглядаються як джерело ризику національній безпеці, яке створюється через їх спрямоване використання як фактор політичного впливу (медіатизація) [9].

Тематика інформаційної складової європейської інтеграції є практично самодостатньою. У вітчизняних дослідженнях проблема інформаційного забезпечення

євроінтеграційного курсу якнайчастіше розглядається як проблема суто національної інформаційної політики. Її завдання зводиться до простого інформування та переконування громадян України; тобто, до “уникнення розриву між політиками, які приймають рішення про вступ, та суспільством” [4]. Як то у працях А. В. Баровської, І. Коста, М. М. Лазарука, Б. М. Носової, С. Т. Онуфріва [3; 15; 16; 23; 24]. Державна інформаційна політика у справах європейської інтеграції також може мати і розширене трактування, як “активний перехід на сучасні європейські методи роботи, забезпечення вільного доступу до суспільнозначимої, захист честі і гідності особистості” [5, с. 53]. Але і в цьому випадку зовнішньополітичний вимір проблеми є концептуально відсутнім.

У монографії Н. Пелагеші “Україна у смислових війнах постмодерну: трансформація української національної ідентичності в умовах глобалізації” [25] аналізуються європейський та російський досвід творення наднаціональної ідентичності. Визначається, що Україна є об’єктом творення наднаціональної панросійської ідентичності. Н. Пелагеша розглядає механізми реалізації цієї політики і її провідні напрями. Європейська політика аналізується безвідносно до України. Можлива політика європеїзації української національної ідентичності традиційно розглядається як односпрямований процес приєднання України до європейських інституцій у інформаційно-комунікаційній і культурній сферах.

Практично самодостатньою є і тематика іміджевого позиціонування країни. Сприятливий зовнішній імідж розглядається як самодостатня мета зовнішньої політики й умова забезпечення сприятливого інвестиційного клімату. Фактично, іміджева політика із концептуальної точки зору є синонімом пасивного інформування із метою “поширення інформації про Україну за кордоном, формування різних не формальних мереж і проектів, створення нових осередків впливу на зовнішню аудиторію...” [1, с. 212].

Особливістю наукової методології вітчизняних досліджень є не артикульоване уявлення про “лінійний” характер сприйняття інформації аудиторією. Тобто існує переконання, що аудиторія сприймає інформацію такою “якою вона є” або якої її сприймає той, хто виступає її джерелом. Сучасні концепції формування суспільної думки, рівно як і концепції соціальної психології у дослідженнях як правило не використовуються. Так, у праці В. Рибаченка “Імідж України в українському та світовому інформаційному просторі” імідж країни розглядається як “відносно об’єктивне явище, яке достатньо однаково сприймається і оцінюється” [29, с. 123]. Сприйняття іміджу України світом спотворює дуалістична боротьба протилежно – “проукраїнські” та “проросійські” – налаштованих таборів усередині країни.

У праці О. В. Швець “Формування політичного іміджу України у міжнародному інформаційному просторі” [33] розглядається як процес формування іміджевої політики держави. Методологічною основою дослідження є апарат “я-концепції” гуманістичної психології А. Маслоу адаптований до соціально-психологічної і культурологічної проблеми, що розглядається. “Я-концепція” є провідним теоретико-аналітичним інструментом роботи, але її адаптація є досить поверхневою. Висновок авторки, що “втілення в життя національної іміджевої програми зумовлюється стабільністю суспільства; належним рівнем національної свідомості та політичної культури української нації; належним фінансуванням з боку держави (а також залученням коштів з неурядових джерел)” [33, с. 11] також вказує на не артикульовані уявлення щодо “лінійного” характеру сприйняття цільовими аудиторіями “об’єктивної” інформації про національно свідому та політично культурну українську націю.

Якщо розділити тематичне поле вітчизняного академічного дискурсу на сфери внутрішнього та зовнішнього реагування, тобто, на сфери, які відносяться до внутрішньої, спрямованої та національну аудиторію, та зовнішню, сфери, можна

зробити висновок, що до останньої належить лише тематика іміджевого позиціонування. Інші чотири тематичні лінії або є цілком зосередженими на національній інформаційній сфері, розглядаючи її поза світовим контекстом, або не передбачають зовнішньополітичної суб'єктності країни. Так, питання європейської інтеграції розглядається із позицій досягнутого сприятливого зовнішнього консенсусу щодо її перспективи. Єдиною проблемою у цьому випадку залишається спільне із європейськими партнерами переконання української громадської думки у перевагах цього кроку. До того ж, євроінтеграційна мета розглядається у "есхатологічному" дусі "завершеної перспективи". Кінцевою метою інформаційної політики у європейському напрямі є отримання сприятливого результату на загальноукраїнському референдумі щодо приєднання до європейських інституцій. Проблема інформаційної політики у складі європейського об'єднання не ставиться.

Назагал подібна конфігурація проблемно-тематичного поля дозволяє казати про домінування у українському академічному дискурсі щодо державної інформаційної політики концептуального ізоляціонізму, провідними рисами якого є:

- часткова відмові від суб'єктності країни у зовнішніх інформаційних відносинах, що знаходить вираз у відмові розглядати можливість здійснення інформаційного впливу на партнерів та опонентів у зовнішній політиці;
- припущення щодо можливості одностороннього (внутрішнього) контролю національного інформаційного простору;
- неузгодженість у концептуальних поглядах на українську інформаційну політику та інформаційну політику інших країн, за якого українська проблематика розглядається у відриві від інших країн, що не дозволяє докладати до зовнішньої інформаційної політики України ідеї і висновки, отримані на матеріалах досліджень інших держав;
- зосередженість на проблемі правового регулювання внутрішнього інформаційного простору;
- погляд на іміджеве позиціонування України як на провідний та самодостатній інструмент зовнішньої інформаційної політики України, при цьому "створення іміджу" мислиться як "об'єктивна" репрезентація країни (тобто неявно передбачається, що "об'єктивні" українські реалії викликать зацікавленість у іноземній аудиторії та сприйматимуться позитивно).

У цій парадигмі Україна представляється як об'єкт зовнішньої інформаційної політики іноземних держав, який пасивно адаптується до інформаційних впливів ззовні. Акцентуються проблема розвитку як "побудови" в Україні інформаційного суспільства. Завдання впливу на позицію інших суб'єктів світової політики із використанням засобів не класичної дипломатії не ставиться. Єдиним інструментом не класичної дипломатії є імідж, тобто пасивна презентація країни перед зарубіжними аудиторіями. Принципи діяльності міжнародних організацій, відповідність міжнародних угод національним інтересам України як правило не є предметом аналізу, їх умови сприймаються як даність. Переважає виразний юридично-правовий нахил у дослідженнях, що нагадує спробу аналізу результативності футбольних команд через дотримання ними правил гри; тим не менш дослідження як правило концентруються саме на змісті законодавчих актів щодо регулювання інформаційно-комунікаційної сфери. Із цієї точки зору українська історіографія тяжіє до визначення інформаційної політика як до формування сукупності законодавчих актів, що визначають поняття та регулюють відносини у цій сфері.

Сучасна криза зовнішньої політики України на європейському та російському напрямках є виявом і концептуальної кризи зовнішньої інформаційної політики країни. Україна має обмежені можливості щодо впливу на позицію своїх європейських партнерів; не в останню чергу ця позиція формується під впливом громадської думки;

яка, у свою чергу, часто є визначеною негативними стереотипами щодо України. Щодо РФ, українська дипломатія виявилася не готовою створювати ефективну стратегію впливу, включно із її інформаційною компонентою, засновану на аналізі вразливих рис суспільства країни-опонента.

“Концептуальний ізоляціонізм” у академічних дослідженнях зовнішньої інформаційної політики України не відповідає об’єктивним реаліям розвитку сучасної інформаційної сфери. На жаль, українське дослідницьке середовище дуже слабо адаптує великий корпус досліджень, який накопичений світовою наукою, та сучасні наукові аналітичні концепції зовнішньої інформаційної політики.

Викликає сумнів його провідне припущення щодо замкненості інформаційного простору країни в умовах глобалізованого інформаційного суспільства. Інформаційна замкненість країни є неможливою за сучасного розвитку інформаційних комунікацій. Національні інтереси країни більш ефективно забезпечуються включенням країни у світову інформаційну мережу, використання двосторонніх та багатосторонніх відносин взаємної користі та за активного використання переваг, які надає її участь у інформаційних обмінах. Ефективність зовнішньої інформаційної політики не може бути забезпеченою лише засобами правового регулювання. Цілі зовнішньої інформаційної політики можуть досягатися за умов використання усіх її інструментів та за умов формування зовнішньої інформаційної політики як складової широкої зовнішньополітичної стратегії “повного спектру” її засобів.

Список використаної літератури

1. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2016 році» / Series – Київ: НІСД, 2016. – 688 с.; Analitichna dopovid do Shchorichnoho Poslannia Prezydenta Ukrainy do Verkhovnoi Rady Ukrainy «Pro vnutrishnie ta zovnishnie stanovyshe Ukrainy v 2016 rotsi» / Series – Kyiv: NISD, 2016. – 688 s.

2. Аналітична доповідь Національного інституту стратегічних досліджень до позачергового Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України у сфері національної безпеки» / Series – Київ: НІСД, 2014. – 148 с.; Analitichna dopovid Natsionalnoho instytutu stratehichnykh doslidzhen do pozacherhovoho Poslannia Prezydenta Ukrainy do Verkhovnoi Rady Ukrainy «Pro vnutrishnie ta zovnishnie stanovyshe Ukrainy u sferi natsionalnoi bezpeky» / Series – Kyiv: NISD, 2014. – 148 s.

3. Баровська А. В. Механізми реалізації державної інформаційної політики у сфері європейської інтеграції: автореф. дис. канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Баровська А. В.; Акад. муніцип. упр. — К., 2010. — 20 с.; Barovska A. V. Mekhanizmy realizatsii derzhavnoi informatsiinoi polityky u sferi yevropeiskoi intehratsii: avtoref. dys. kand. nauk z derzh. upr.: 25.00.02 / Barovska A. V.; Akad. munitsip. upr. — K., 2010. — 20 s.

4. Баровська А. В. Технології інформування населення з питань європейської інтеграції: Аналітична записка / А. В. Баровська // НІСД. – 2007. – (Date). – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/219/>; Barovska A. V. Tekhnolohii informuvannia naselennia z pytan yevropeiskoi intehratsii: Analitichna zapyska / A.V. Barovska // NISD. – 2007. – (Date) – [Elektroni resurs] – Rezhym dostupu: <http://www.niss.gov.ua/articles/219/>

5. Бем Н. Перспективні напрямки здійснення державної інформаційної політики України в питанні євроінтеграції / Н. Бем // Безпека інформації. – 2012. – № 2. – С. 48-54.; Bem N. Perspektyvni napriamky zdiisnennia derzhavnoi informatsiinoi polityky ukrainy v pytanni yevrointehratsii / N. Bem // Bezpeka informatsii. – 2012. – # 2. – S. 48-54.

6. Білорус О. Г. Економічна система глобалізму / О. Г. Білорус; Series – К.: КНЕУ, 2003. – 360 с.; Bilorus O. H. Ekonomichna systema hlobalizmu / O. H. Bilorus; Series – К.: КНЕУ, 2003. – 360 s.
7. Брижко В. Брижко В. До питання сучасної інформаційної політики / В. Брижко // Вісник Академії управління МВС. – 2009. – № 2. – С. 27-47.; Bryzhko V. Bryzhko V. Do pytannia suchasnoi informatsiinoi polityky / V. Bryzhko // Visnyk Akademii upravlinnia MVS. – 2009. – № 2. – S. 27-47.
8. Воронкова В. Г. Формування інформаційного суспільства в Україні: виклик чи потреба часу / В. Г. Воронкова and О. В. Соснін // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2015. – Вип. 60. – С. 13-24.; Voronkova V.H. Formuvannia informatsiinoho suspilstva v Ukraini: vyklyk chy potreba chasu / V.H. Voronkova and O. V. Sosnin // Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii. – 2015. – Vyp. 60. – S. 13-24.
9. Демченко С. В. Медіаполітична система в сучасній Україні (інтегрована комунікаційна модель): Автореф. канд. політ. наук. 23.00.02 / Демченко С. В.; Дніпропетр. нац. ун-т. — Дніпропетровськ, 2004. — 18 с.; Demchenko S. V. Mediapolitychna systema v suchasni Ukraini (intehrovana komunikatsiina model): Avtoref. kand. polit. nauk. 23.00.02 / Demchenko S. V.; Dnipropetr. nats. un-t. — Dnipropetrovsk, 2004. — 18 s.
10. Дубас О. П. Інформаційний розвиток сучасної України у світовому контексті: політологічний аналіз : дис... канд. політ. наук: 23.00.02 / Дубас О. П.; Ін-т політ. і етнонац. дослідж. НАН України,. — К., 2004. — 235 арк.; Dubas O. P. Informatsiinyi rozvytok suchasnoi Ukrainy u svitovomu konteksti: politolohichniy analiz : dys... kand. polit. nauk: 23.00.02 / Dubas O. P.; In-t polit. i etnonats. doslidzh. NAN Ukrainy,. — K., 2004. — 235 ark.
11. Дубов Д. В. Майбутнє кіберпростору та національні інтереси України: нові міжнародні ініціативи провідних геополітичних гравців : аналіт. доп. / Series – К. : НІСД, 2012. – 31 с.; Dubov D. V. Maibutnie kiberprostoru ta natsionalni interesy Ukrainy: novi mizhnarodni initsiatyvy providnykh heopolitychnykh hrvatsiv : analit. dop. / Series – K. : NISD, 2012. – 31 s.
12. Дубов Д. В. Інформаційний суверенітет у сучасному цифровому просторі: висновки для України / Д. В. Дубов, М. А. Ожеван and Нац. ін-т стратег. дослідж.; Series – Київ НІСД, 2014. – 42 с. — (Серія "Інформаційні стратегії"; вип. 5.; Dubov D.V. Informatsiinyi suverenitet u suchasnomu tsyfrovomu prostori: vysnovky dlia Ukrainy / D.V. Dubov, M. A. Ozhevan and Nats. in-t strateh. doslidzh.; Series – Kyiv NISD, 2014. – 42 s. — (Serii "Informatsiini stratehii"; vyp. 5.
13. Зернецька О. В. Глобальний розвиток систем масової комунікації і міжнародні відносини. / О. В. Зернецька; Series – К.: Освіта, 1999. – 351 с.; Zernetska O. V. Hlobalnyi rozvytok system masovoi komunikatsii i mizhnarodni vidnosyny. / O. V. Zernetska; Series – К.: Osvita, 1999. – 351 s.
14. Інформаційна політика України: європейський контекст / Л. В. Губерський, Є. Є. Камінський, Є. А. Макаренко, М. А. Ожеван and О. І. Шнирков; Series – К.: Либідь, 2007. – 360 с.; Informatsiina polityka Ukrainy: yevropeyskyi kontekst / L. V. Huberskyi, Ye. Ye. Kaminskyi, Ye. A. Makarenko, M. A. Ozhevan and O. I. Shnyrkov; Series – К.: Lybid, 2007. – 360 s.
15. Кост І. Державна інформаційна політика у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції / І. Кост // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2012. – № 38/39. – С. 34-37.; Kost I. Derzhavna informatsiina polityka u sferi yevropeiskoi ta yevroatlantychnoi inftehratsii / I. Kost // Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. – 2012. – № 38/39. – S. 34-37.

16. Лазарук М. М. Особливості політики України та Польщі в інформаційній сфері у контексті європейського вибору (порівняльний аспект): автореф. дис. канд. політ. наук: 23.00.04 / Лазарук М. М.; Чернів. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича. — Чернівці, 2009. — 20 с.; Lazaruk M. M. Osoblyvosti polityky Ukrainy ta Polshchi v informatsiinii sferi u konteksti yevropeiskoho vyboru (porivnialnyi aspekt): avtoref. dys. kand. polit. nauk: 23.00.04 / Lazaruk M. M.; Cherniv. nats. un-t im. Yu.Fedkovycha. — Chernivtsi, 2009. — 20 s.

17. Магда Є. В. Виклики гібридної війни: інформаційний вимір / Є. В. Магда // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. — 2014. — № 5. — С. 138-142.; Mahda Ye. V. Vyklyky hibrydnoi viiny: informatsiyni vymir / Ye. V. Mahda // Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy. — 2014. — # 5. — S. 138-142.

18. Макаренко Є. А. Міжнародні інформаційні відносини: Монографія. / Є. А. Макаренко; Series — К.: Наша культура і наука, 2002. — 452 с.; Makarenko Ye. A. Mizhnarodni informatsiini vidnosyny: Monohrafiia. / Ye. A. Makarenko; Series — К.: Nasha kultura i nauka, 2002. — 452 s.

19. Макаренко Є. А. Європейські комунікації : політ., екон., правові, безпекові, дип., суспіл. та культ. аспекти: [кол. монографія] / Є. А. Макаренко, М. А. Ожеван, М. М. Рижков, В. М. Бебик, Н. І. Білан, І. А. Валевська, С. І. Даниленко, О. Ю. Запорожець and І. А. Кисарець; Series — К.: Центр вільної преси, 2007. — 535 с. — (Інформаційне суспільство, політика, право); Makarenko Ye. A. Yevropeiski komunikatsii : polit., ekon., pravovi, bezpekovi, dyp., suspil. ta kult. aspektu: [kol. monohrafiia] / Ye. A. Makarenko, M. A. Ozhevan, M. M. Ryzhkov, V. M. Bebyk, N. I. Bilan, I. A. Valevska, S. I. Danylenko, O. Yu. Zaporozhets and I. A. Kysarets; Series — К.: Tsentr vilnoi presy, 2007. — 535 s. — (Informatsiine suspilstvo, polityka, pravo).

20. Мельник М. В. Сутність поняття "державна політика розвитку інформаційного суспільства": узагальнення європейських та вітчизняних трактувань / М. В. Мельник // Демократичне врядування. — 2012. — Вип. 9.; Melnyk M. V. Sutnist poniattia "derzhavna polityka rozvytku informatsiinooho suspilstva": uzahalnennia yevropeiskykh ta vitchyznianskykh traktuvan / M. V. Melnyk // Demokratychne vriaduvannia. — 2012. — Vyp. 9.

21. Міжнародна інформаційна безпека: сучасні виклики та загрози / Є. А. Макаренко, М. М. Рижиков, М. А. Ожеван, В. І. Головченко and В. П. Гондюл; Series — К.: Центр вільної преси, 2006. — 916 с.; Mizhnarodna informatsiina bezpeka: suchasni vyklyky ta zahrozy / Ye. A. Makarenko, M. M. Ryzhykov, M. A. Ozhevan, V. I. Holovchenko and V. P. Hondiul; Series — К.: Tsentr vilnoi presy, 2006. — 916 s.

22. Нестеряк Ю. В. Державна інформаційна політика та державне управління в умовах інформаційного суспільства / Ю. В. Нестеряк // Інвестиції: практика та досвід. — 2011. — № 23. — С. 111-114.; Nesteriak Yu. V. Derzhavna informatsiina polityka ta derzhavne upravlinnia v umovakh informatsiinooho suspilstva / Yu. V. Nesteriak // Investytsii: praktyka ta dosvid. — 2011. — # 23. — S. 111-114.

23. Носова Б. М. Мас-медійне забезпечення політичних орієнтирів України в контексті Євroatлантичної інтеграції: автореф. дис. канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.04 / Носова Б. М.; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. — К., 2008. — 18 с.; Nosova B. M. Mas-mediine zabezpechennia politychnykh oriientyriv Ukrainy v konteksti Yevroatlantychnoi intehtatsii: avtoref. dys. kand. nauk iz sots. komunikatsii: 27.00.04 / Nosova B. M.; Kyiv. nats. un-t im. T. Shevchenka, In-t zhurnalistyky. — К., 2008. — 18 s.

24. Онуфрив С. Т. Політичний дискурс ЗМІ України у світовому інформаційному просторі: Автореф. дис. канд. філол. наук: 10.01.08 / Онуфрив С. Т.; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К., 2005. — 20 с.; Onufriv S. T. Politychnyi dyskurs ZMI Ukrainy u

svitovomu informatsiinomu prostori: Avtoref. dys... kand. filol. nauk: 10.01.08 / Onufriv S. T.; Kyiv. nats. un-t im. T.Shevchenka. — K., 2005. — 20 s. .

25. Пелагеша Н. Україна у смислових війнах постмодерну: трансформація української національної ідентичності в умовах глобалізації / Н. Пелагеша and Національний ін-т стратегічних досліджень; Series – К.: НІСД, 2008. – 287 с.; Pelahesha N. Ukraina u smyslovykh viinakh postmodernu: transformatsiia ukrainskoi natsionalnoi identychnosti v umovakh hlobalizatsii / N. Pelahesha and Natsionalnyi in-t stratehichnykh doslidzhen; Series – К.: NISD, 2008. – 287 s.

26. Пипченко Н. А. Социальные медиа в структуре внешней политики ведущих международных акторов : Монография / Н. А. Пипченко; Series – К.: Центр свободной прессы, 2014 –334 с.; Pypchenko N. A. Sotsyalnye medya v strukture vneshnei polytyky vedushchyykh mezhdunarodnykh aktorov: Monohrafiya / N. A. Pypchenko; Series – К. : Tsentr svobodnoi pressy, 2014 –334 s.

27. Почепцов Г. Г. Как ведутся тайные войны. Психологические операции в современном мире / Г. Г. Почепцов, Ровенский ин-т славяноведения Киевского ин-та "Славянский ун-т" and Институт международных отношений Киевского национального ун-та им. Тараса Шевченко; Series – Ровно Волинські обереги, 1999. – 304 с.; Pocheptsov H. H. Kak vedutsia tainnye voyny. Psykholohycheskye operatsyy v sovremennom myre / H. H. Pocheptsov, Rovenskyi un-t slavianovedenyia Kyevskeho un-ta "Slavianskyi un-t" and Ynstytut mezhdunarodnykh otnoshenyi Kyevskeho natsyonalnoho un-ta ym. Tarasa Shevchenko; Series – Rovno Volynski oberehy, 1999. – 304 s.

28. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації / Г. Г. Почепцов and К. у.-т. і. Т. Шевченка; Series – 2-е вид., доп. – К. : Видавничий центр "Київський ун-т", 1999. – 307 с.; Pocheptsov H. H. Teoriia komunikatsii / H. H. Pocheptsov and K. u.-t. i. T. Shevchenka; Series – 2-е vyd., dop. – К. : Vydavnychiy tsentr "Kyivskyi un-t", 1999. – 307 s.

29. Рибаченко В. Імідж України в українському та світовому інформаційному просторі / В. Рибаченко // Універсум. – 2013. – № 5-6 (235-236). – С. 122-130.; Rybachenko V. Imidzh Ukrainy v ukrainskomu ta svitovomu informatsiinomu prostori / V. Rybachenko // Universum. – 2013. – # 5-6 (235-236). – S. 122-130.

30. Різун В. В. Теорія масової комунікації : підруч. для студ. галузі 0303 "журналістика та інформація" / В. В. Різун; Series – К. : Просвіта, 2008. – 260 с.; Rizun V.V. Teoriia masovoi komunikatsii : pidruch. dlia stud. haluzi 0303 "zhurnalistyka ta informatsiia" / V. V. Rizun; Series – К. : Prosvita, 2008. – 260 s.

31. Соснін О. В. Державна політика в галузі управління інформаційним ресурсом України: Автореф. дис. д-ра політ. наук: 23.00.02 / Соснін О. В.; Одес. нац. юрид. акад. — Одеса, 2005. — 36 с.; Sosnin O. V. Derzhavna polityka v haluzi upravlinnia informatsiinym resursom Ukrainy: Avtoref. dys. d-ra polit. nauk: 23.00.02 / Sosnin O. V.; Odes. nats. yuryd. akad. — Odesa, 2005. — 36 s. .

32. Сунь-цзы Искусство стратегии / Сунь-цзы; Series – Москва: Изд-во Эксмо, 2006. – 528 с.; Sun-tszы Yskusstvo stratehyu / Sun-tszы; Series – Moskva: Yzd-vo Eksmo, 2006. – 528 s.

33. Швець О. В. Формування політичного іміджу України в міжнародному інформаційному просторі: Автореф. дис. канд. політ. наук: 23.00.03 / Швець О. В.; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — К., 2006. — 18 с.; Shvets O. V. Formuvannia politychnoho imidzhu Ukrainy v mizhnarodnomu informatsiinomu prostori: Avtoref. dys... kand. polit. nauk: 23.00.03 / Shvets O. V.; Kyiv. nats. un-t im. T.Shevchenka. — K., 2006. — 18 s. .

34. Almond G. A. Public Opinion and National Security Policy / G. A. Almond // The Public Opinion Quarterly. – 1956. – Vol. 20, – N 2. – P. 371-378.

35. Dickey J. V. Russian political warfare: origin, evolution, and application / J. V. Dickey, T. B. Everett, Z. M. Galvach, M. J. Mesko and A. V. Soltis; Series – Monterey, California: Naval Postgraduate School, 2015. – 320 p.

36. Lenczowski J. Full spectrum diplomacy and grand strategy : reforming the structure and culture of U.S. foreign policy / J. Lenczowski; Series – Lanham, Md.: Lexington Books, 2011. – xv, 213 p.

37. Nye J. S. Soft power : the means to success in world politics / J. S. Nye; Series – 1st – New York: Public Affairs, 2004. – xvi, 191 p.

Стаття надійшла до редакції 10.12.1016 р.

M. Kuzhelnyi

THEORY AND PRACTICE OF CONCEPTUAL ISOLATIONISM IN THE FOREIGN POLICY OF UKRAINE

This research paper deals with analyzing theoretical, methodological and conceptual bases of research of Ukrainian authors on the problems of forming external information policy of Ukraine. The leading investigated themes and ideas that underlie their development are established. It is shown that the views that can be determined as “isolationist” became firmly established in the national academic discourse on the foreign information policy of Ukraine. The field of theme problems of the national studies on the state information policy is formed of four dominant weakly interconnected lines: these are the range of problems including the development of mass communication, national security, manipulation of information, European integration and image positioning of the country. According to the author, the issue of the national security in the information area is absolutely dominant in the subject area of the information policy; while the subject area of the information component of European integration is virtually self-sufficient and does not go beyond the issues of the internal information policy (tasks of Ukrainian audience’s conviction). The favourable external image is seen as a self-sufficient target of the foreign policy and condition of ensuring a favourable investment climate. The peculiarity of the scientific methodology of national studies is not an articulated idea of the “linear” nature of the information perception by the audience. That is, there is a belief that the audience perceives the information “as it is” or how it is perceived but its source. The modern concepts of forming public opinion, like the concepts of social psychology, are generally not used in the studies. In fact, the image policy from the conceptual point of view is synonymous with passive informing. In general, and as a result, the features of the conceptual bases of the foreign information policy of Ukraine is the rejection of subjectivity of Ukraine in the external political space, the idea of closed national information space, limited tools. According to the author, these terms do not correspond to the real state of the national information policy and the needs of the national diplomacy. The author defends the view that the foreign information policy of Ukraine should be formed within the strategies of the “full spectrum diplomacy” and be an active tool to influence the external environment.

Keywords: foreign information policy, Ukraine, isolationism.